

Beleidsbrief 2020

Naar missionaire geloofsgemeenschappen

Oktober 2020

BISDOM

ROERMOND

Beleidsbrief 2020: *Naar missionaire geloofsgemeenschappen*
van Mgr. drs. Harrie Smeets, bisschop van Roermond

Aan de kerkbesturen en pastoraal verantwoordelijken in het bisdom Roermond

**Eerwaarde heren,
Geachte dames en heren,**

Deze maand is het twee jaar geleden dat ik benoemd ben tot uw bisschop. In de tijd die sindsdien verstreken is, heb ik mijn best gedaan goed rond te kijken in het bisdom. Alle dekenaten zijn bezocht en velen van u mocht ik ook persoonlijk ontmoeten. Onder de indruk ben ik van het vele goede dat er in ons bisdom gebeurt door een enorme inzet van pastores en vrijwilligers.

De afgelopen twee jaar heb ik mij ook een beeld proberen te vormen van de voortgang van het proces van herstructurering en vitalisering. Als gevolg van de toenemende secularisatie is het leven in de parochies de afgelopen tientallen jaren al sterk in beweging gekomen. Welke invloed de recente coronacrisis op dit proces zal hebben, is op dit moment nog niet te voorspellen. Sinds dit voorjaar is niets meer zoals het was. We proberen de draad van het normale leven terug te vinden, maar tegelijkertijd weten we ook dat we op zoek moeten naar een 'nieuw normaal'. Wel zie ik dat de huidige omstandigheden ons ook kansen bieden om nieuwe wegen in te slaan om de Blijde Boodschap van Jezus Christus te blijven uitdragen.

Dat is immers de eerste taak, waartoe wij als gedoopte mensen geroepen zijn: om te leven in navolging van Christus en om zijn evangelie te verkondigen. Tegelijkertijd zijn we als geloofsgemeenschap veel kleiner geworden dan in het verleden. Van een volkskerk – of misschien beter gezegd: een servicekerk – zijn we een keuzekerk aan het worden. Maar de organisatie van onze parochies is in veel gevallen nog afgestemd op het oude model,

waarbij als leidraad gold dat je vanaf elke kerktoeren de volgende kerk moest kunnen zien liggen.

Er is een tijd geweest waarin dit model goed functioneerde, maar we moeten ook reëel zijn: die tijd ligt achter ons en het ziet er niet naar uit dat deze snel zal weerkeren. De vanzelfsprekendheid waarmee vele generaties Limburgers in een katholieke omgeving zijn opgevoed en gevormd, is er niet meer. De komende tientallen jaren is het onze taak als priesters, diakens en actieve leken om het evangelie opnieuw te verkondigen, om mensen kennis te laten maken – of hernieuwd kennis te laten maken – met wat ons zo dierbaar is: het geloof in Christus en zijn sacramenten.

Naar missionaire geloofsgemeenschappen

Dat vraagt van ons een missionaire instelling, waarbij we over grenzen en schaduwen heen durven stappen om mensen te kunnen bereiken die we niet meer langs de vertrouwde wegen ontmoeten. Dit betekent dat wij onze geloofsgemeenschappen naar deze nieuwe werkelijkheid moeten inrichten. Het heeft geen zin om vast te houden aan structuren die in het verleden goed functioneerden, maar nu niet meer echt dienstbaar zijn aan onze verkondigende opdracht.

Twee dingen vragen hierbij onze aandacht: herstructurering en vitalisering. Deze zijn nauw met elkaar verbonden.

Federatievorming en parochiefusie

Al vele jaren wordt er in ons bisdom gestreefd naar samenwerking tussen parochies. Op veel plaatsen zijn daarin grote vorderingen gemaakt. Maar helaas zijn er ook parochies die deze stap nog niet hebben durven zetten of hierin nog niet ver genoeg zijn gegaan. In het licht van de nieuwe missionaire geloofsgemeenschappen die we samen moeten gaan vormen, is het noodzakelijk om een inhaalslag in de herstructurering te maken. Hierover is afgelopen maanden ook uitgebreid met de dekens in ons bisdom gesproken.

Zoals de vicaris-generaal deze zomer al in een interview heeft aangegeven, is het ons uitdrukkelijk streven dat alle parochies in ons bisdom uiterlijk op 31 december 2021 deel uitmaken van een geformaliseerde federatie met één kerkbestuur, één pastoraal team en één financiële exploitatie. De lokale parochieraden of parochiecommissies, zoals die op sommige plekken bestaan, dienen te werken onder verantwoordelijkheid van het overkoepelende kerkbestuur. Als uitgangspunt gelden voor de federatievorming de contouren, zoals die zijn aangegeven in de Blauwdruk 2020, maar in goed overleg zijn ook andere – lees: grotere – verbanden bespreekbaar.

Een volgende stap die de federaties daarna kunnen zetten, is een formele fusie. Op een aantal plaatsen is deze al tot stand gekomen en zijn de ervaringen zeer positief. De federatie wordt dan omgevormd tot één nieuwe parochie met één naam. Eén van de kerken wordt aangewezen als officiële parochiekerk en eventuele andere kerken binnen de nieuwe parochie kunnen desgewenst gewoon blijven voortbestaan onder verantwoordelijkheid van één pastoor, eventueel geassisteerd door een team van een of meer andere priesters, diakens of pastoraal werkers. De fusieparochie krijgt één kerkbestuur en één financiële huishouding. Hierbij bestaat de mogelijkheid om in de

boeken de herkomst van de ingebrachte vermogens zichtbaar te houden. Dit laatste kan van belang zijn, omdat ik me bewust ben van het feit dat dit in sommige federaties een belangrijk onderwerp van gesprek is.

Op deze wijze willen we in ons bisdom van de ongeveer 300 parochieverbanden die we nu nog kennen, naar zo'n 50 federaties/fusieparochies gaan. In plaats van alleen maar hun aandacht te moeten verdelen over heel veel kleine parochies, kunnen het pastorale team en het kerkbestuur van deze nieuwe federaties/fusieparochies hun krachten wijden aan de opbouw van de nieuwe missionaire geloofsgemeenschap die over oude grenzen heen durft te gaan, zodat er ruimte komt voor nieuwe pastorale initiatieven.

Daarbij zullen soms ook pijnlijke beslissingen genomen moeten worden. Het streven is en blijft om zoveel mogelijk kerkgebouwen te blijven gebruiken voor de eredienst. Maar we weten ook dat dit niet overal mogelijk zal zijn. Meer nog dan tot nu toe, zal door de kerkbesturen gekeken moeten worden naar een gehele of gedeeltelijke herbestemming van kerken die minder frequent gebruikt worden of die in financiële zin zwaar op de parochie drukken. Daarbij geldt uiteraard dat het bisdom in een vroegtijdig stadium bij eventuele voorgenomen plannen betrokken dient te worden. Voor het rechtsgeldig sluiten van overeenkomsten en contracten in onroerendgoedtransacties is sowieso altijd vooraf toestemming van het bisdom nodig.

Vitalisering van parochiegemeenschappen

Herstructurering is geen doel op zich, maar vindt plaats om de vitalisering van parochies mogelijk te maken. Is het niet Jezus' liefde die ons bezielt om als christen te leven? En is het niet de taak van alle gedoopten om Zijn boodschap te verkondigen? Juist in deze tijd, waarin het weleens lijkt alsof steeds minder mensen Christus kennen, is het onze opdracht als geloofsgemeenschap om naar buiten te treden en Hem bekend te maken.

Iedereen die parochiewerk doet, weet dat vitalisering van het geloof, de hoop en de liefde in de harten van de mensen geen sinecure is. We komen veel obstakels tegen: drukke agenda's, oppervlakkige zaken die de aandacht trekken, andere vormen van levensbeschouwing, desinteresse, onverschilligheid en zelfs afkeer van het kerkelijk leven. Graag wil ik iedereen bedanken die zich de afgelopen jaren ingezet heeft om deze obstakels te overwinnen en te komen tot creatieve pastorale initiatieven. Op verzoek van het bisdom zijn deze door veel parochies verwoord in pastorale beleidsplannen. Iedereen die al begonnen is om deze door gebed en gezamenlijke actie te verwezenlijken, wil ik van harte steunen en bemoedigen.

In het kader van de vitalisering van onze geloofsgemeenschappen wil ik graag wijzen op drie speerpunten die de essentie van ons Kerkzijn samenvatten: mysterie, gemeenschap en zending.

- Het *mysterie* karakter van de parochie vraagt van de reeds betrokken parochianen om geloofsverdieping door persoonlijk gebed, liturgie en Bijbels-catechetische vorming. Want om Christus te kunnen verkondigen, moet je Hem eerst zelf leren kennen. Voor het aanbieden van vorming op dit vlak is samenwerking tussen parochies op dekenaal

niveau waarschijnlijk de meest voor hand liggende weg.

- De Kerk als *gemeenschap* vraagt om parochies die zich op een zorgzame en liefdevolle wijze om mensen bekommeren en waar mensen ook naar elkaar omzien. Daar waar de formele structuren groter worden, is het goed om binnen de federaties/fusieparochies kleine informele groepen te creëren, waardoor een gemeenschap van gemeenschappen ontstaat. Denk bijvoorbeeld aan de ziekenbezoekgroep, de jongerengroep of het zangkoor. Ook kennen we zogeheten *small christian communities*, die ieder hun eigen spiritualiteit bezitten, hun eigen activiteiten ontwikkelen en mensen kansen bieden om hun talenten te ontplooiën en daarmee hun verantwoordelijkheid als lekgengelovige te nemen. Ik hoop dat dergelijke gemeenschappen zich binnen het grotere geheel van de federaties/fusieparochies kunnen ontwikkelen tot oases, waar mensen tot rust kunnen komen en hun geloof ten volle kunnen ervaren.

- Het *zendingsbewustzijn* tenslotte groeit daar waar de noden in de samenleving zichtbaar en voelbaar worden gemaakt: de nood aan materiële goederen, waar de diaconie een antwoord op probeert te geven; de nood van de eenzaamheid, waar liefdevolle aandacht en samenwerking een antwoord op is, maar ook de armoede aan diepere zingeving, waarbij we Jezus kunnen laten kloppen aan de deur van het hart: door Hem met liefdevol en prudent enthousiasme expliciet aan de orde te stellen in het getuigenis van ons leven en onze woorden.

Graag nodig ik alle parochies uit om in hun pastorale activiteiten deze drie speerpunten van vitalisering voor ogen te houden en wegen te zoeken om er uitvoering aan te geven.

Benoemingenbeleid

Bij het vormen van dergelijke nieuwe missionaire parochiegemeenschappen hoort ook een passend benoemingenbeleid. Doorstroming en een zekere mate van verjonging en een blijvende vorming spelen hierbij een belangrijke rol. Eerder al heb ik aangekondigd dat pastorale benoemingen in principe gelden voor de duur van zes jaar en daarna mogelijk met zes jaar verlengd kunnen worden. Deze lijn heeft ten grondslag gelegen aan alle benoemingen in het afgelopen anderhalf jaar en zal ook in de toekomst het uitgangspunt blijven. Nieuwe benoemingen zullen steeds gelden voor de nieuwe federaties en/of fusieparochies.

Van alle priesters en diakens wordt verwacht dat ze bij het bereiken van hun 75^e levensjaar hun ontslag aanbieden. Daar is al jaren geleden door het bisdom op aangedrongen, maar het werd tot nu toe niet altijd in praktijk gebracht. Afhankelijk van persoonlijke en lokale omstandigheden kan bekeken worden of het ontslag onmiddellijk wordt aanvaard of dat de benoeming mogelijk wordt verlengd. Dit zal in alle gevallen een tijdelijke herbenoeming voor maximaal twee jaar zijn, met de mogelijkheid deze eventueel te verlengen. Bij het bereiken van het 80^e levensjaar wordt het ontslag definitief en zal geen verlenging meer worden verleend. Priesters en diakens van 80 jaar en ouder zijn uiteraard van harte welkom om – voor zover hun persoonlijke situatie dit toelaat – hun pastorale diensten als emeritus te blijven aanbieden, waarbij zij de lasten die de verantwoordelijkheid voor een parochie met zich meebrengen dan aan jongere collega's kunnen overlaten. Ik ben mij ervan bewust dat er ook clerici zijn die deze leeftijdsgrens al op dit moment gepasseerd zijn. Uiteraard zal met hen prudent overleg plaatsvinden over hun situatie.

De lijn die voor pastorale krachten is ingezet, zal voortaan ook voor leden van kerkbesturen

worden gevolgd. Dat wil zeggen: een reguliere benoeming van vier jaar met eenmalig de mogelijkheid tot herbenoeming voor vier jaar, zoals het reglement voor het bestuur van een parochie voorschrijft. Alleen in zéér uitzonderlijke gevallen kan nog gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid voor een derde benoemingstermijn van vier jaar. In het verleden is om allerlei redenen aan deze regel niet altijd strikt vastgehouden. Ik ben echter van mening dat het voor een goed en toekomstbestendig bestuur van de parochiefederaties en nieuwe fusieparochies van belang is dat er een zekere doorstroming plaatsvindt en dat met enige regelmaat nieuwe mensen hun krachten aan de parochie kunnen wijden. Bovendien zal het eenvoudiger zijn nieuwe leden voor kerkbesturen te vinden, wanneer zij weten dat de tijdsinvestering die van hen wordt gevraagd getermineerd is. Net als bij pastorale teams worden leden van kerkbesturen voortaan benoemd voor de hele parochiefederatie/fusieparochie.

Solidariteit

Een laatste belangrijk punt dat ik via deze beleidsbrief aan u wil voorleggen, is het financiële draagvlak van de parochiefederaties. Met het kleiner worden van de geloofsgemeenschap is ook het aantal mensen dat bijdraagt aan de plaatselijke kerkgemeenschap kleiner geworden. Veel parochies in Limburg staan er financieel niet goed voor. Dit is niet van vandaag op morgen op te lossen. Velen van u doen moeite om de inkomsten uit de kerkbijdrage/Actie Kerkbalans te vergoten. Maar het zit ook een beetje in onze Limburgse volksaard om niet teveel over geld te praten en zeker niet om geld te vragen.

Met het oog op de toekomst van onze lokale geloofsgemeenschappen is het echter noodzakelijk dat wij de parochianen met enige regelmaat wijzen op hun verantwoordelijkheid

voor het ook financieel ondersteunen van hun eigen parochiefederatie.

Daarnaast wil ik graag een beroep doen op de onderlinge solidariteit tussen parochies binnen een federatie of federatie-in-woording om elkaar ook op dit vlak te ondersteunen. Niet alleen vanuit pastoraal, maar ook vanuit zakelijk oogpunt is een fusie op den duur de beste oplossing om een levensvatbare en toekomstbestendige geloofsgemeenschap te creëren.

Enne?

'Enne?! Hoe verder met de samenwerking tussen parochies' luidde de titel boven een artikel dat de commissie herstructurering van het bisdom eerder dit jaar heeft gepubliceerd. De ietwat ludieke opmerking *'Enne? ... Auch Enne'*, was nadrukkelijk bedoeld als een uitnodiging aan verantwoordelijken in parochies om elkaar eens diep in de ogen te kijken en te bevragen op hoe het er werkelijk mee staat. Het in deze brief geformuleerde beleid mag u ook in dat licht zien. Het is niet bedoeld om het u lastig te maken, maar om u over de drempel heen te helpen naar een nieuwe toekomst van missionaire geloofsgemeenschappen in Limburg.

Het oude en vertrouwde was en is niet slecht, maar soms moeten we ook nieuwe wegen durven inslaan om ons doel te bereiken. En dat is: via liturgie, catechese/verkondiging, diaconie en gemeenschapsopbouw zoveel mogelijk mensen in contact brengen met Christus.

Dat kan alleen via vitale geloofsgemeenschappen. Schaalvergroting van de bestuurlijke structuur is op dit moment de beste garantie om ervoor te zorgen dat we de beschikbare pastorale krachten daar kunnen inzetten, waar ze het meest tot hun recht komen. Samenwerking met actieve en goedgevormde leken zal daarbij ook in de toekomst onontbeerlijk blijven.

De coronapandemie heeft ons een nieuwe woord geleerd: 'het nieuwe normaal'. We weten allemaal al vele jaren dat er in onze parochies iets moet veranderen. Maar de noodzaak om in actie te komen, was er niet zolang alles op de vertrouwde wijze voortging. We zullen samen op zoek moeten naar 'het nieuwe normaal' in het kerkelijk leven. Ik heb er alle vertrouwen in dat wij met elkaar in staat zijn om dat nieuw evenwicht te vinden en datgene, wat zich nu aandient als een crisis, om te zetten in nieuwe kansen om Christus opnieuw present te stellen in de Limburgse samenleving.

Roermond, 15 oktober 2020

+ Harrie Smeets,
bisschop van Roermond

Uitgave:

© Bisdom Roermond
Dienst Pers en Communicatie
Postbus 470
6040 AL Roermond
T: 0475 – 386891
E: info@bisdom-roermond.nl
I: www.bisdom-roermond.nl